

Денисов Г.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВИ

Держава як продукт соціального розвитку є складним соціальним явищем, тісно пов'язаним і багато в чому залежним від економічного, політичного та культурного розвитку суспільства. Якщо говорити про поняття держави, то це форма організації політичної влади, що покликана упорядкувати суспільні відносини на певній території. Тобто держава - це історично сформована, свідомо організована соціальна система, що керує суспільством [1]. Багато мислителів намагалися зрозуміти, що таке є держава, чому вона виникла, яка її природа, що відрізняє останню від інших соціальних організацій. Сутність держави полягає в тому, що вона є організатором і гарантом певних суспільних відносин, конкретний зміст яких обумовлений відповідним етапом розвитку суспільства і пануючим у ньому правом [2]. Якщо говорити про соціальну державу, то це тип організації державного та громадського життя, що характеризується спрямованістю на соціальні цінності, на створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості [3]. Основне призначення держави – це запровадження і гарантування здійснення у суспільній практиці певних відносин. Держава – це історично сформована організація, яка певним чином відокремлена від суспільства, інституалізується у вигляді механізму держави, має власні закономірності становлення, функціонування та розвитку, особливі потреби й інтереси [2].

До основних ознак держави належать: 1) наявність території; 2) наявність публічної влади; 3) суверенітет; 4) наявність правової та податкової системи; 5) наявність атрибутики та символіки держави.

До юридичних ознак держави належать:

1) всеохоплююча – об'єднує в єдине ціле всіх членів суспільства, відображує та забезпечує як загальносуспільні інтереси і потреби, так і інтереси й потреби його членів (усі інші соціальні організації – політичні партії, професійні та молодіжні спілки, асоціації підприємців тощо – охоплюють лише окремі верстви населення).

2) територіальна – об'єднує членів суспільства (своїх громадян) за територіальною ознакою, територія визначає просторові межі поширення її компетенції;

3) офіційна – представляє суспільство, виступає від його імені як усередині держави, так і за її межами;

4) універсальна – організовує членів суспільства для вирішення питань, що торкаються різних сфер їх життя, а також життя суспільства в цілому;

5) верховна влада – є вищою за значенням і силою складовою суспільства й у сфері загальносуспільних інтересів; інші соціальні організації їй підпорядковуються;

6) централізована – внутрішня побудова держави здійснюється за ієрархією, тобто підпорядкованістю нижчих організаційних структур (регіонів, місцевих органів державної влади і управління, державних підприємств і установ) вищим, і насамкінець – загальнодержавним структурам (парламенту, президентові, уряду);

7) володіє спеціальним апаратом управління і примусу, повноваження якого поширюються на все суспільство;

8) здатна надавати своїм велінням загальнообов'язкового характеру, який забезпечується можливістю застосування державного примусу [2].

До особливості держави належить те, що вона є легітимною формою виявлення та вираження «загального» інтересу, інструментом його гарантування та забезпечення, і особливістю держави є правотворчість та законотворчість – це властива тільки державі ознака встановлення, зміни чи скасування загальнообов'язкових для всього населення правил поведінки у вигляді юридичних нормативних актів.

Сутність держави – це внутрішній зміст її діяльності, який виражає єдність загальносоціальних і вузькокласових інтересів громадян. Будь-яка держава, разом із вирішенням суто класових завдань, виконує й загальносоціальні завдання, без яких не може функціонувати жодне суспільство, це – засоби транспорту і зв'язку, будівництво шляхів, іригаційних споруд, боротьба з епідеміями, злочинністю, заходи щодо забезпечення миру та інші. Основні два аспекти сутності держави визначилися з моменту її виникнення: класовий аспект – захист інтересів економічно пануючого класу, здійснення організованого примусу; загально-соціальний аспект – захист інтересів усього суспільства, забезпечення громадського блага, підтримання порядку, виконання інших загально-соціальних справ. Загально-соціальний аспект сутності держави особливо яскраво проявляється в її зіставленні з громадянським суспільством [4]. Соціальне призначення держави, це для чого призначена держава, яким цілям вона повинна служити. Отже, головне призначення держави - служити суспільству [1].

В ідеалі призначення держави – служити людині, створювати необхідні умови для того, щоб людина могла максимально розвиватися і проявляти свої здібності і таланти, оскільки людина – вища з усіх

цінностей світу. Спроби визначити соціальне призначення держави робилися в різні історичні епохи. Так, Платон і Арістотель вважали соціальним призначенням будь-якої держави твердження моральності. Сучасні погляди на соціальне призначення держави визначаються деякими об'єктивними умовами: по-перше, держава все більше перетворюється на орган подолання соціальних протиріч у суспільстві; по-друге, у діяльності держави відбувається орієнтація на загальнодемократичні інститути і принципи, наприклад, принцип поділу влади; по-третє, змінюється роль держави на міжнародній арені: у зовнішній політиці серйозна увага приділяється взаємним поступкам, розумній домовленості з іншими державами [1]. Отже, сучасна держава – це результат зміни менталітету прийняття ними не тільки колишніх традицій держави, але використання зальнолюдських цінностей, врахування змін, що відбувається у світі.

Література

1. Соціальне призначення держави. URL: https://stud.com.ua/33135/pravo/sotsialne_priznachennya_derzhavi
2. Шестопалова Л.М. Теорія права та держави. URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Edu/ForStudents/TheoryLawState/State/Essence/Core.html>
3. Соціальна держава та роль соціальної політики у її формуванні. URL: <https://buklib.net/books/35837/>
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1553.html>

УДК 331.107(043.2)

Деречина П.О., Оверчук О.М., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Варава І.П., старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Демократія – це політичне явище, яке перебуває в постійному розвитку та вдосконаленні, воно ніколи не відставало від соціальних змін. Більше того, сьогодні сучасна демократія все ще є однією з найпоширеніших категорій в політичній науці і досі не отримала загальної концепції. Тому ми використовуємо лише найбільш часто вживані вирази демократії в політичній науці – пряма, представницька, класична, а також демократичні поняття: свобода, плюралізм, еліта, маса, рівність, розвиток, захист, участь, вибори, представництво, референдум. Існує марксистська, буржуазна, та, навіть, тоталітарна демократія.